

U-parlamentet vet att vi finns

Republikens president Tarja Halonen flankeras av riksdagens talman Riitta Uosukainen och ärkebiskop Johannes.

Foto: Pentti Käppi

www.immi.se/krigsbarn

*Seppo minns
nazisthemmet*

Han var där!

Seppo Santavirta i Åbo minns Bjur-bäckens herrgård och det nazistiskt drivna barnhemmet i Storfors mycket väl.

Han var nämligen krigsbarn både där och i föreståndarinnans hem i Sundbyberg.

Reportage på sidan 7.

Seppo Santavirta hemma i Åbo.

Foto: Kai Rosnell

Dubbelt medborgarskap kan bli möjligt för de finska krigsbarnen i Sverige nästa höst.

Men hjälp att i vår ålder lära sig finska på nytt - glöm det!

Utlandsfinländarnas parlament har haft sin andra session.

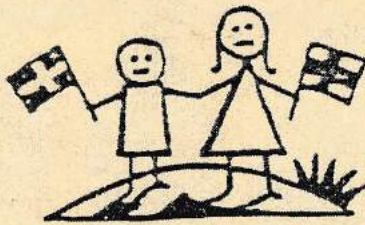
Se Mitten!

Danska Finnebørn åter i Finland Första besöket efter 60 år!

Sidan 6

"Hemma" i Viborg

Sidorna 10-11

Riksförbundet
Finska krigsbarn

Från redaktionen

Taisto Vihavainen, ordförande i Finlands riksorganisation, framförde ett förslag, eller om det bara var en undran, vid Lahtis-föreningens femårsfest: behövs det en krigsbarnstidning i Finland och en annan i Sverige? Kan vi nöja oss med en: slå ihop de två till en enda? Behövs det två (eller tre) skilda "riksförbund"?

Frågan är värd att åtminstone diskuteras. Kom gärna med dina synpunkter!

Visst finns det skillnader i attityder, synsätt, mellan krigsbarnen som återvände till Finland och dem som blev kvar i Sverige, eller återkom hit senare. Men vi har det mesta gemensamt.

Språket är väl det som skiljer oss mest. Långtifrån alla av de återvändande krigsbarnen i Finland klarar i dag att läsa en svensk tidning. Alltför många av oss som blev kvar i Sverige förlorade finska språket totalt och har ytterst liten chans att lära oss det igen.

Alltför många barn blev efter hemkomsten till Finland mobbade i skolan för att de inte längre kunde finska. Många lyckades tillägna sig språket och anpassa sig i hemlandet. Andra blev "utfrysade" och gjorde allt för att snabbt kunna ta sig tillbaka till Sverige.

Därav kan man dra slutsatsen att det inte är så enkelt att lära sig ett språk. Inte ens jag själv, som en gång betraktades som språkbegåvad, har kunnat lära mig finska igen till mer än kanske 70-80 procent.

En bestående skillnad mellan krigsbarnen i Finland och dem här i Sverige (och i Danmark) är denna: vi är "utlandsfinländare".

Utlandsfinländarna i världen har numera ett eget forum, ett parlament, där arbetet med att förbättra vår situation gentemot det gamla fosterlandet pågår hela tiden.

Vid avslutningen av sessionen 6-7 november fick delegaterna en påminnelse om krigsbarnen, som myndigheterna i Finland "glömt bort". Läs mera därom på mittuppslaget.

I nästa nummer avser vi att publicera **Pertti Mustons** berättelse "Att förlora en bror".

En påminnelse: om du vill delta i **dokumentationen** av våra öden bör du lämna ditt bidrag innan året tar slut.

Välkommen med ditt bidrag!

Kai Rosnell

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos *Ekonomi-Print AB*, Stockholm, i december 2000.

I detta nummer:

	sid
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Ann-Maj Danielsen: Att inte höra till	4-5
Finland i frimärken	5
Finnebørn i Helsingfors	6
Seppo minns nazihemmet	7
U-parlamentet i Helsingfors	8-9
Marjaana "hemma" i Viborg	10-11
Krigsbarn i Kymmenedalen	12
Lahtis firar fem år	12
Inlägg, debatt	13
Deporterade judars minnesmärke	14
Skånsk trivsel på Österlen	14
RFK-info, På gång...	15
Vem är Arja?	15
Tre dikter av Solveig von Schoultz	16

I nästa nummer:

Att förlora en bror till Sverige
"Krigsbarn" i Australien
Inbjudan till Bohuslän (Kungälv)
Fler berättelser
Nya böcker
Med mera.

Tänker du flytta?

Meddela redaktionen - annars missar du tidningen!

Tidningen

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av mars 2001. Deadline för bidrag 26 februari. Utgivningsplan: nr 2 maj/juni, deadline 21 maj, nr 3 slutet september, deadline 17 sept, nr 4 slutet november, deadline 19 nov.

Årsprenumeration SEK 60:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland FIM 50:-- till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Pirkko Ahlin, ansvarig utgivare. Tel 054-158638. E-post: pirkko.ahlin@swipnet.se

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Kølängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@mail.bip.net

Gunnar Sältin, Odengatan 47, 4 tr, 113 51 Stockholm. Tel: 08-6731869.

Gui Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

— Ordföranden har ordet: —

November 2000

Kära vänner

I förra numret av MN beskrev jag hösten som omväxlande solig och regnig. Regnig blev den verkligen åtminstone här i Värmland. Under oktober månad slogs rekord i regn. 173,6 millimeter. Och ännu är inte november slut. Vad månade bli då? Vad säger Arvikaborna? Men vi hade också rekord i soltimmar. I september sken sola som aldrig förr. Med 230 soltimmar tog vi första plats i landets sol-liga. Men vintern är i antågande. Ska Värmland slå rekord då också? Ja, det "spör's," som man säger här i Värmland.

Den 21 oktober hade vi förlagt vårt styrelsemöte till **Immigrantinstitutet i Borås**. Vi blev mycket hjärtligt mottagna av **föreståndarparet Annikki och Miguel Benito**. Ett hjärtligt tack till er två för ert stora engagemang. Vi blev visade runt på ett förträffligt sätt. Tack också för den goda maten. På kvällen hade ett 50-tal medlemmar i Boråstrakten slutit upp till en trivsamt träff.

Vi finns nu också på nätet. Miguel Benito har komponerat en **hemsida** åt oss med adress:

[http:// www.immi.se/krigsbarn](http://www.immi.se/krigsbarn)

Gå gärna in där och läs. Vi ska försöka uppdatera den ofta. Där vill vi gärna ha in uppgifter på arrangemang i de olika lokalföreningarna. Läs där om du t.ex. ska ut på resa till de trakter där vi har föreningar. Det är välkommet med besök vid de olika arrangemangen. Vi hinner inte alltid få in dessa uppgifter i MN.

Vi har möjlighet att i Immigrantstitutet förvara dokument och annat som kan vara viktigt att bevara för framtiden. MedlemsNytt t.ex. förvaras i en box, som vi fick se vid besöket där. Det finns även en hel del andra handlingar bevarade där.

Den **enkät** som är under utskick till alla hoppas vi att få svar på från så många som möjligt. Det är samma frågor till alla, vilket kan ge ett brett underlag för forskning. Därför ber vi er att snarast sända in era svar. Bifoga gärna en berättelse om era upplevelser. Ett tack till er som redan besvarat enkäten. Om du inte fått den, ta kontakt med din ordförande eller med undertecknad.

Behovet att tala om våra upplevelser med andra är stort. Ännu en förening har bildats i Kotka i Finland, **Kymenlaakson Sotalapset ry-Kymmenedalens Krigsbarn rf**. I Finland finns nu inte mindre än 16 lokalföreningar samt Centralföreningen. I Sverige finns nio lokalföreningar samt Riksförbundet. Ytterligare en förening är ev. på gång under våren. Dessutom finns i Danmark en förening. Allt detta tillsammans inte mindre än 28 föreningar! Betänker man dessutom att man i England har en förening för de som evakuerades från London

under kriget så kan man kanske inse behovet av sådana här föreningar. Kanske det finns föreningar i andra länder också. Barntransporter förekom faktiskt även på andra håll, dock inte i så stor omfattning som de vi involverades i.

En kontakt har tagits mellan ordföranden i **"the Evacuee Reunion Association" i England**, Dr Martin Parsons, och Pertti Kavén i Finland. Jag har också fått ta del av deras korrespondens. Det är mycket intressant. Dr Martin Parsons kommer mycket gärna till Sverige eller till Finland för att träffa oss i våra föreningar. Vi har säkert en hel del gemensamt även om stora skillnader finns. T.ex. skriver Dr Parsons att barn under fem år inte sändes ensamma utan alltid tillsammans med mödrar eller äldre syskon. Han har också skrivit böcker i ämnet. Den 26 mars 2001 organiserar han en endagskonferens, 'For the Sake of the Children' vid sitt universitet. Även i England är alltså ämnet "Evakuering av Barn" av stort intresse.

Ann-Maj Danielsens bok "ATT INTE HÖRA TILL" har vi nämnt tidigare. Den recenserar av Kai Rosnell i detta nummer. Jag och Pentti Käppi hade förmånen att närvara vid ett miniseminarium under bokmässan i Göteborg, där Sinikka Ortmark Almgren och Ann-Maj Danielsen samtalade om boken. (Sidan 4-5!)

Vi har haft ett möte med representanter för **"Levande historia"**, den arbetsgrupp inom regeringskansliet som av regeringen fick i uppdrag att skriva boken "Om detta må ni berätta", som behandlar förintelsen av judar. Ni känner säkert till den.

RFK har begåvats med ett exemplar översatt till finska, "Kertokaa siitä lapsillenne...". Vi ville berätta om oss och vi ville också höra om de kunde bistå oss i vårt arbete om dokumentationen. Tyvärr kan vi inte få ekonomisk hjälp, men vi fick tips om olika fonder och annat, där vi kan söka bidrag. De var mycket intresserade av vår historia och vi kom överens om att hålla kontakt för ett ev. framtida samarbete.

Detta är det sista numret av MN för detta år. Vi går snart in i år 2001. Börjar 20:de århundradet nu? Eller var det vid förra årsskiftet? Minns ni vilka skriverier det var? Det må vara hur som helst med detta. Jag vill önska er alla en

**GOD JUL och ett
GOTT NYTT ÅR!**

Pirkko

Efter ett års mardrömmar: ”Att inte höra till”

En av de märkligaste böcker om och av krigsbarn som skrivits är ”Att inte höra till”, av Ann-Maj Danielsen.

Den är resultatet av ett års mardrömmar.

– Jag trodde jag skulle bli galen, visste inte vad jag skulle göra.

Hon kom till insikt om att det var något i hennes förflutna, något från barndomen, som dök upp.

Fem lyckliga år

Hon började skriva ner det hon mindes av återkomsten till Finland efter de fem lyckliga åren i Sverige.

Hon kom som krigsbarn i november 1941, men sändes tillbaka 1946 tillsammans med sin lillasyster.

Ann-Majs finska mor hade nästan godkänt att flickorna fick adopteras av sina svenska fosterföräldrar, men då dök fadern plötsligt upp och krävde sina döttrar tillbaka. Han hade varit försvunnen sedan början av kriget, alla trodde han var död.

Allt var glömt

När systerarna reste tillbaka hade de glömt inte bara språket utan allt

från sin finska tid. De mindes inte ens hur mor och far och systeren såg ut.

Återkomsten blev inte som Ann-Maj väntat. Den far som hon önskade att hon kunde tycka om hade uppenbarligen drabbats av en allvarlig mental krigsskada, fast ingen insåg att han var sjuk.

Berättelsen i boken är otäck, obehaglig, men den är spännande, dramatisk. Man läser den helst i ett sträck, ända till slutet. Och då måste man ändå läsa om första kapitlet som egentligen är slutet på historien.

Obesvarade frågor

Den är mycket välskriven men lämnar många frågor obesvarade.

När Ann-Maj Danielsen berättade om sin bok vid en träff hos Stockholms-föreningen fick jag tillfälle att ställa frågorna: hade fadern varit våldsam även tidigare? Hade han varit våldsam även i sitt nästa äktenskap (som gett Ann-Maj två halvsyskon)? Var hade han tillbringat de perioder när han var borta hemifrån? Var hade han varit under kriget?

Frågorna får inga svar: Ann-Maj

Ann-Maj Danielsen berättar om hur hennes bok kom till.

Foto: Kai Rosnell

Danielsen vet inte. Hon har haft fullt upp att skriva ner sina minnen, intervjuer med halvsyskonen har inte blivit av.

Reportage

När hon i senare tonåren återkom till Sverige tog hon, långt om länge, kontakt med sina forna fosterföräldrar. Men den kontakten bröts sedan.

I slutet av oktober, ett par månader efter det att boken kommit ut, uppmärksammades Ann-Maj Danielsen med ett stort reportage i Hemmets Journal (nr 44 från 26/10). Några dagar senare fick Ann-Maj ett telefonsamtal från Katrineholm som förbryllade henne: hon kände ju ingen där längre.

Det visade sig att det var hennes fostermor, nu 96 år gammal, som kände igen ett foto i reportaget och begrep att det handlade om den flicka som hon nästan hade fått adoptera för 54 år sedan!

– Jag hade fått uppfattningen att båda fosterföräldrarna var döda, förklarar Ann-Maj.

Nu har de äntligen träffats igen.

Boken är i högsta grad läsvärd, även om vi som återkom till någorlunda normala förhållanden i Finland inte känner igen oss. Alla krigsbarnsöden är verkligen inte likadana.

”Att inte höra till” är utgiven av B Wahlströms Bokförlag (ISBN 91-32-32549-5).

Kai Rosnell

Därför skrev hon boken

Vid ett av miniseminarier på höstens bokmässan i Göteborg behandlades ämnet Finska Krigsbarn. Med ett samtal mellan **Ann-Maj Danielson** och **Sinikka Otrmark Almgren** presenterades Ann-Majs bok "Att inte höra till".

Sinikka inledde med en kort historik om de miljontals barn som under andra världskriget förflyttades mellan olika länder. Den absolut största barnförflyttningen var dock den mellan Finland och Sverige.

Bit för bit

Varför kom boken till? Ann-Maj hänvisade till inledningskapitlet. Där beskriver hon den förvirring som utbröt inom henne när hon plötsligt konfronterades med minnen som legat gömda i över femtio år.

Genom att bit för bit skriva ner sina minnesbilder förstod hon, att för att gå vidare med livet, måste hon klargöra för sig själv vad som faktiskt hänt. Men, påpekar Ann-Maj, även för att hennes barn och barnbarn har rätt att känna till sina rötter. Så tror jag att vi alla många gånger har känt och tänkt.

Sinikka undrade hur det kom sig att just Ann-Maj och hennes lillasyster skickades. Det fanns ju fem barn i familjen.

Missuppfattning?

Ann-Maj berättade att hon någon gång hade frågat sin mamma om detta. Mamman hade förklarat att eftersom pappan var försvunnen hade mamman rätt att skicka två barn. Valde hon att inte skicka några alls betraktade myndigheterna det som att hon klarade sig utan hjälp från dem.

Det stämmer dock inte helt med de kriterier som gällde, påpekar Sinikka som menar att mamman måste ha blivit felinformerad eller att hon kanske sa så för barnens skull.

Ann-Maj berättar vidare att hon inte har några minnen alls före fem års ålder. Hon fick det bra hos sin svenska familj. Hon lärde sig snabbt svenska, men när det finska språket försvann så försvann även allt annat finskt. Många av oss känner igen det.

Sinikka påpekar att den här bo-

ken är olik andra finska krigsbarns böcker på så sätt att den handlar om tiden **efter** Sverige. Hur det var att komma tillbaka till Finland.

Samtalet kommer in på det svårbegripliga mötet med pappan på tåget och hur mötet med mamman kändes. Ann-Maj beskriver att hon genast kände igen mamman och syskonen. Hon bara **visste** att det var de som stod där på stationen.

Rädslans samhörighet

Ann-Maj kände ändå efter en tid stor samhörighet med familjen trots fattigdom och besvärligheter. Men pappans utbrott kunde hon aldrig förlika sig med. Den skräck alla i familjen kände för pappan de dagar han var hemma var svårast att bära.

Sinikka undrar om sammanhållningen inom familjen berodde på att de alla kände denna skräck för pappan.

Efter en tragisk händelse beslutade sig Ann-Maj för att lämna hemmet trots att hon bara var tretton år. Hon kunde bo hos sin gudmor under

en tid. Men hon trivdes inte trots att hon hade det bra där. Hon var osäker på var hon hörde hemma. Hon säger som så många andra: "I Finland var jag svensk och i Sverige var jag finsk". Hon "hörde inte till" någonstans.

Tystnaden

Samtalet avrundas med funderingar om tystnaden kring krigsbarnstillsvaron. Den tystnad som vi alla har upplevt under sextio år. Detta att det inte riktigt har varit tillåtet att prata om det som hände oss.

Ann-Maj och Sinikka uppmanar därför dagens invandrare och flyktingar att tala med varandra om sina upplevelser. Det är oerhört viktigt!

I skaran av ca 50 åhörare fanns säkert människor som blev intresserade av de finska krigsbarnen. Kanske några som också upplevt detta att vara krigsbarn och som fick hjälp att börja bearbeta sina upplevelser.

Pirkko Ahlin

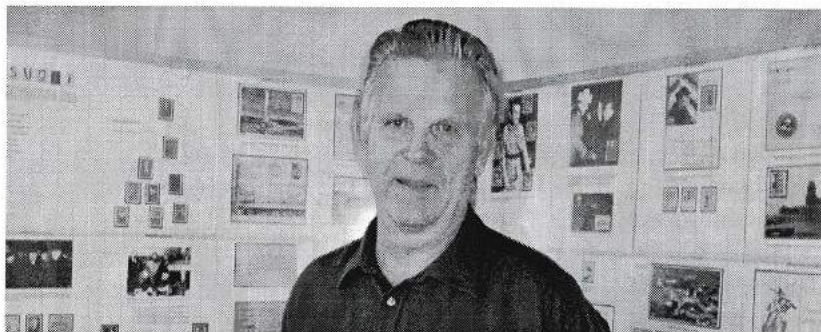

Foto: Kai Rosnell

Finland i frimärken

Aarre Ritola i Bankeryd (bilden) har samlat frimärken i hela sitt liv, allt sedan han kom som krigsbarn från Finland till Jönköping i början av 40-talet. Frimärkssamlandet har utvecklats till seriös filateli.

Nu har han ställt samman en utställning av främst finska frimärken för att berätta Finlands historia under och efter kriget, med mobilisering, vinterkrig, mellanfred, fortsättningskrig, fred och återuppbyggnad.

Han har på ett finurligt sätt kombinerat frimärken med andra illustrationer och texter.

Och mitt i denna finska historia får han in sin egen berättelse, för han har kvar alla brev från den tiden, från brevet till fosterföräldrarna att "er pojke kommer med tåg till Jönköping klockan sju och så den dagen" till beskedet att han måste återvända.

Utställningen visas på Immigrantinstitutet i Borås, Katrinedalsgatan 43, fram till 12 december.

Den är väl värd ett närmare studium!

Kai Rosnell

Finneborn i Helsingfors

Lördagen den 24 juni flög 33 medlemmar av föreningen "Suomalaislapset Tanskassa", samt 16 äkta hälfter, med Finnair till Helsingfors. Avsikten med turen var att fira 60-årsdagen för de första barntransporterna till Danmark under Finlands vinterkrig.

4000 barn

Under åren fram till 1944 följde ytterligare många barn så att antalet uppgick till cirka 4 000. Det exakta antalet vet vi inte, ty Finlandshjälpens arkiv i Köpenhamn brändes i slutet av 1944 när Finland slöt vapenstillestånd med Sovjet och i stället kom i kamp mot tyskarna som skulle fördrivas från Lappland. Man fruktade repressalier från tysk sida mot de finska barnen.

Men kunde det verkligen gå så illa att tyskarna ville internera 7-12-åriga barn bara för att de nu var fiender i stället för som tidigare bundsförvant?

Första återbesöket!

Mot kvällen landade flyget i Helsingfors. Två TV-team stod redo för att visa tittarna det historiska ögonblicket i kvällens nyhetssändningar.

För åtskilliga av "finnebornen" (nu alla i 60-årsåldern) var det första gången som de kom tillbaka till fäderneslandet!

Andra kommer nästan årligen på besök till familjen däruppe, men språket är det svårt med för nästan alla – bara 3-4 av deltagarna kunde klara sig till husbehov, alla vi andra måste ha hjälp av tolk.

Sponsrad resa

Förberedelserna hade pågått i ett år. Primus motor var förre majoren **Erkki Trige** från Roskilde, med assistans av **Marianne Lyngbye** från Tølløse. Erkki Trige hade fått några värdefulla sponsorer: A.P. Møller

Utrikesministeriet och firman Meira Nova, Föreningen Suomi-Seura stöttade oss, och den finska ambassaden i Danmark och den danska ambassaden i Finland var engagerade i förberedelserna.

Fullt program

Programmet var fulltecknat både söndag och måndag. Det började med en minnesgudstjänst i Vanha Kirkko (Den Gamla Kyrkan), med både finsk och dansk fana vid altaret. Som tur var hölls gudstjänsten på svenska. Speciellt en psalm blev nästan som en "kyrklig nationalsång", nämligen "Vår gud är oss en väldig borg", så den var naturligtvis med.

Det togs foton vid Mannerheimstatyn nära järnvägsstationen – det var ju därifrån som många av oss började sin resa. TV-bolagen var med så vi kunde se oss själva i ett par inslag i båda TV-kanalerna på kvällen.

Erkki Trige berättade spännande och intressant om strategi och enskilda händelser under krigen 1939-45 – det var ju inte mindre än tre krig som Finland måste kämpa sig igenom.

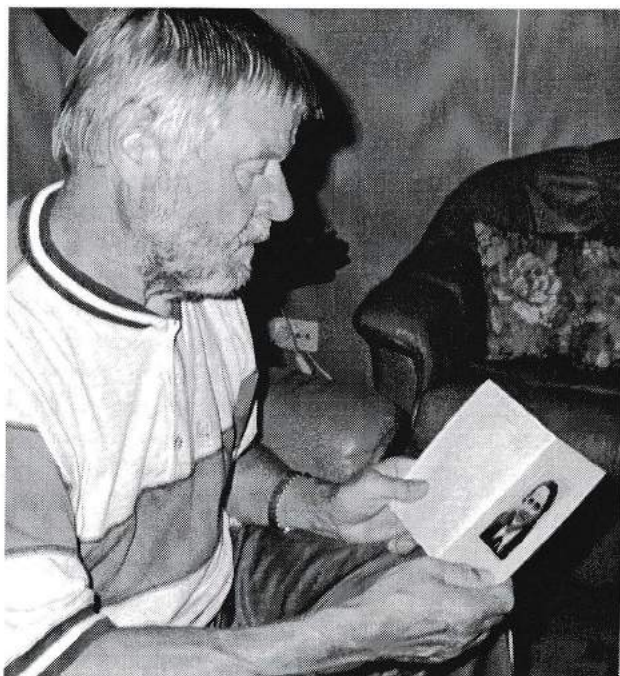
På måndagen besökte vi Riksdagen där riksdagsman Olli Nepponen tog emot oss. Guider berättade om den imponerande byggnadens historia och användning.

...forts på sidan 14 →

(50 000), J. Lauridsen (20 000) och Nokia (5 000) liksom Finnair som lämnade rabatt på biljetterna. Annars hade resan blivit för dyr, eftersom nästan alla nu är pensionärer.

I Finland var det också sörjt för sponsorer. Vi fick härliga luncher hos

Seppo Santavirta visar ett foto på sin fostermor i Sundbyberg, Ebba Nystrand.

Foto: Kai Rosnell

Seppo minns det nazistiska barnhemmet mycket väl

– Hårt. Vi fick göra Hitler-hälsning men behövde inte säga "Heil Hitler" utan "Heil Mannerheim". Äldste sonen Folke kom hem ibland i tysk uniform, han var vid

som hade en stor gård. Tidpunkten är oklar. Toivo kom dit senast 26 maj -44, troligen kom Seppo samtidigt.

– Det var hård disciplin där också, men helt utan nazi-anstrykning. Vi fick lära oss att jobba, vi högg ved i skogen för vintern, vi vallade korna... Det var bra där, sammanfattar Seppo.

Men de fick bara vistas i köket och sitt rum, inte i finrummet.

Ett par skridskor

– Jag minns att jag hamnade på sjukhus i Karlstad en tid, hade var i huvudet. Personalen där samlade in pengar till ett par skridskor till mig. De tyckte jag var så duktig, så djärv, och jag grät inte!

Pojkarna började skolan i Sverige, Toivo ett år efter Seppo trots att det bara skilde en vecka i ålder mellan dem. Men Toivo var så kortväxt... Han förlorade ett år på det viset.

Toivo reste hem i september -46, Seppo i augusti -47.

Dålig koll

Hjälpkommittén hade inte fullständig kontroll över barnens återresor.

...forts på sidan 14 →

Minns du Bjurbäckens barnhem i Storfors som vi skrev om i årets första nummer av MN? Barnhemmet med nazistisk ledning?

Seppo Santavirta i Åbo minns det mycket väl.

Han och hans kompis, grannpojken **Toivo Vikström**, bodde där en tid 1942-43.

Inte bara där, utan också hemma hos föreståndarinnan själv, **Ebba Nystrand** i Sundbyberg!

– Vi var tillsammans hela tiden, utom när jag var tillbaka i Åbo en tid, berättar Seppo.

– Och det var lika hård nazistisk disciplin hemma hos familjen i Sundbyberg.

Seppo och Toivo var jämnåriga, knappt sju år, när de kom till Sverige i januari 1942.

Vikingshill

Enligt registerkort i arkivet kom Seppo först till "Barnhemmet Hjeltin" i Ekshärad, medan Toivo kom direkt till Bjurbäcken. Seppo flög hem i oktober 1943, och när han återkom i mars -44 var det till familjen Nystrand i Sundbyberg, dit Toivo hade följt med föreståndarinnan när hon slutade på Bjurbäcken.

– Det var ett stort fint hus, högt beläget, Vikingshill kallades det. De hade en finsk flicka också, **Kaija**, jag tror hon var från Hangö.

Hur var det nu med disciplinen?

"Waffen-SS". De hade en son till som var med i en Hitler-Jugend-avdelning i Stockholm, berättar Seppo och visar ett foto av denne iförd "Jugend"-uniform.

Avslöjande foton

Seppo skickade naturligtvis brev hem, och ibland några foton också. Det blev avgörande för fortsättningen.

– Pappa fick se bilderna som var överfulla med nazistsymboler – de fanns överallt i huset. Han var vänsterorienterad och godkände inte den här nazi-skolningen. Han såg till att vi fick flytta därifrån.

Både Seppo och Toivo hamnade i Ekshärad hos Lars och Naimi Osfeldt

Några av pojkarna på Bjurbäckens herrgård i Storfors: fr v Lasse, Kai, Toivo Vikström, Seppo Santavirta samt Teemu Urpo? och Anssi? - Seppo minns inte namnen med säkerhet.

Rötterna är viktiga för utlandsfinländare

Antligen stod "Muminmamma" i talarstolen.

Foto: Kai Rosnell

Novemberdimman på Gustav Adolfsdagen (i Finland: Svenska dagen) den 6 november år 2000 i Helsingfors kunde knappast jämföras med dimman i Lützen 1632, när Kai och jag lämnade Eurohostel vid Skatudden för att registrera oss i Riddarhuset för utlandsfinländarnas andra parlamentssession.

När vi passerat ett antal vackra jugendhus i Skatudden och den bruna och majestätiska Uspenskij-katedralen, stod vi plötsligt framför presidentpalatsets tillbommade grindar. Bakom dessa vajade den blåvita flaggan. Två orörliga vakter svarade för att inga grindklättrare kunde äventyra säkerheten för Tarja.

300 delegater

Genom en kringgående rörelse närmade vi oss hemtamt Riddarhuset, dit ca 300 delegater från ca 200 organisationer och 24 olika länder kommit för att göra sin röst hörd och för att bejaka sina finska rötter.

Efter registreringen ägnades som vanligt den första timmen åt öppningsceremonier. Talmannen och

Suomi-Seuras ordförande Pertti Paasio betonade i sitt välkomstanförande att talmanskonferensen och sekretariatet lagt ner ett hängivet arbete alltsedan det första parlamentet 1998.

Positiv lösning

Kravet på det dubbla medborgarskapet hade väckt det största engagemanget, vilket vittnade om rötternas stora betydelse för utlandsfinländare. Paasio trodde att frågan skulle få en positiv lösning, särskilt som en namninsamling till förmån för det dubbla medborgarskapet hade gett över 25.000 namnunderskrifter.

Andra viktiga och engagerande frågor var språkfrågan och pensionärernas möjlighet att bosätta sig där de trivs och där de har tillgång till sitt eget språk.

Muminmamma

Riksdagens talföra talkvinna, urkarelen Riitta Uosukainen hade tillsammans med (den ortodoxe) ärkebiskop Johannes infunnit sig till parlamentets öppningsceremonier.

Men exakt klockan tio kom dock

parlamentets höjdpunkt, när president Tarja Halonen tågade in i salen som en kultiverad Muminmamma.

Vi är ambassadörer

I sitt hälsningsanförande betonade hon parlamentets sammanhållande betydelse för finländare i förskingringen. Hon ansåg att utlandsfinländarna berikade det finska samhällslivet och den finska kulturen. Vi bidrog till att öka det mångkulturella inslaget i Finland och fungerade som ambassadörer för Finland i våra respektive länder.

Presidenten önskade dock att vi var lite mera aktiva i det politiska livet i Finland.

Eftermiddagen, liksom hela påföljande dag, ägnades åt det strävsamma utskottsarbetet. I kultur- och informationsutskottet, där jag och Gunnar Sältin deltog, diskuterade man bl a hur utlandsfinländska författare kunde stödjas i sin verksamhet.

Emigrantmuseum

Chefen för emigrantinstitutet i Åbo, Olavi Koivukangas, besökte utskottet och redogjorde för planerna på att inrätta ett landsomfattande emigrantmuseum i Perä-Seinäjoki.

Kvällsmottagningen i Riddarhuset på måndag kväll artade sig till en otvungen mingelföreställning. Det bjöds på snacks och förfriskningar, som lossade på tungornas band och skapade kontakter.

Pentti Käppi

Riddarhuset

Riddarhuset i Helsingfors är en vacker byggnad. Särskilt inuti.

Väggarna i den stora salen är prydda med de finska adelsätternas vapen(sköldar).

357 stycken, närmare bestämt.

Men finska?

Där fanns Mannerheim, Aminoff (tre upplagor), Snellman, Wrede, Taube, Antell, Ehrenmalm, Ehrensvärd, Lagus, Pistolekors, Pipping-sköld och andra mer eller mindre svenskklingande namn.

Men bara två finska: Yrjö-Koskinen och Soisalon Soininen.

Byggnaden är ett kulturminnesmärke. Det är förbjudet att gå in med stilettklackar där.

Kolla öppettiderna och titta in någon gång! I promenadskor.

Kai Rosnell

Riksdagen lyssnar på oss

Möjligheten till dubbelt medborgarskap var det allt överskuggande kravet vid Utlandsparlamentets förra session (1998).

Då möttes företrädarna för detta förslag av kalla handen överallt: det var omöjligt.

Nu har parlamentets företrädare nått så långt att ett lagförslag är under utarbetande.

Nästa höst, då...

Nästa höst skall vi "svenskar", som oförskyllt blivit av med vårt finska medborgarskap, kunna återfå det – utöver det vi nu har. Speciellt som ett liknande lagförslag förbereds i Sverige.

Det visar att detta parlament har möjligheter. Finlands regering och riksdag lyssnar på oss.

Vuxenundervisningen

Förra gången var jag med och berättade för medborgarskapsutskottet om krigsbarnens situation i Sverige. Eftersom jag ansåg att vi inte kunde göra mer i den frågan just nu hade jag denna gång valt studie- och utbildningsutskottet.

Mitt syfte var att försöka underlätta för vuxna (f d) finländare i Sverige, som under krigsåren förlorade sitt eget språk, att lära sig finska igen.

Studieförbunden?

– Utbildningsministeriet har inte råd att stödja enskild vuxenundervisning i finska i utlandet, och kommer aldrig att få det heller, sa Helena Priha från ministeriet under utskottsbehandlingen.

Vad kan man då ge för råd till de krigsbarn som nu "på gamla dar" vill lära sig finska på nytt?

– Försök med studieförbunden! sa Helena Priha.

– Kom till oss, vi kan ordna kurser, sa Seppo Puolle från Axevalla Folkhögskola.

Men det kostar skjortan: uppåt 1 500 per vecka. Och det krävs en grupp på kanske tio personer.

Samarbete krävs

Studieförbunden (Folkuniversitetet, ABF, Vuxenskolan m fl) kräver också grupper. Och även om det

Tre krigsbarn framför Mannerheims pampiga porträtt i Riddarhuset: Paavo Honkanen och Gunnar Sältin, Stockholm, samt Kai Rosnell.

Foto: Pentti Käppi

samlas en grupp "nybörjare" så hoppar en och annan av, det blir för få och då läggs kursen ner.

Lite mer samarbete mellan studieförbunden efterlyses.

I sista hand får vi rekommendera självstudier med hjälp av kursbok och ljudband eller CD.

"Finn Talk"

Problemet är att det saknas adekvat och modernt undervisningsmaterial, anpassat för vuxna.

I England har Finn Guild (som arbetar i nära samarbete med Finska sjömanskyrkan i London) just tagit fram ett studiematerial (med CD) som ser intressant ut: Finn Talk heter det.

"Yks, kaks, kolm" heter första häftet, "Neli, viis, kuus" det andra. Här lär man sig både hur finskan skrivs, och hur talspråket låter (t ex "tiedäks?" för "tiedätkö sinä?", "vet du?").

Men materialet har ännu inte mångfaldigats – och det vänder sig till engelskspråkiga.

En översättning eller anpassning till svenska och andra språk kan förstås följa.

Gräv i kanalerna

Det allra bästa sättet är förstås en längre tids vistelse i rent finskspråkig miljö – i Finland?

Parlamentet antog i alla fall ett uttalande där **man uppmanar utbildningsministeriet att utreda de kanaler med vilkas hjälp vuxna utlandsfinländare kan förkovra sig i finska och hur staten kan stödja utbildningen.**

Veteraner och krigsbarn

Krigsbarnens situation kom överraskande upp under avslutnings-sessionen. Det gällde "det dubbla medborgarskapets betydelse för krigsveteraner som förlorat sitt finska medborgarskap" (p g a flyttning utomlands). Parlamentet skulle ge särskild akt på krigsveteranernas situation i detta hänseende.

Då begärde Pertti Mustonen från Buenos Aires ordet. Han poängterade att det finns ännu en grupp finländare som också borde bli föremål för speciellt generös behandling, nämligen krigsbarnen.

Han berättade om sin egen bror, som sändes som krigsbarn till Sverige och förlorade sitt språk totalt.

Presidiet noterade inlägget och lovade att beakta det.

Oväntat stöd

Det var ju trevligt att få "stöd" från oväntat håll – fast jag hade språkat med Mustonen dagen innan och bl a berättat om minnesplattan i Helsingfors.

I sak förändrar det inte vår situation: om lagförslagen i både Sverige och Finland går igenom (vilket alla tror) gäller de naturligtvis även för oss.

En dominerande fråga i övrigt under sessionen gällde sänkningen till internationell nivå av källskatten på pensioner till personer bosatta utomlands.

Kai Rosnell

Marjaana "hemma" i Viborg

Den som gör en resa har något att berätta.

Marjaana Hansson gjorde i somras en resa till sin gamla hemstad Viborg.

Här förmedlar hon sina intryck till MedlemsNytts läsekrets.

Resans syfte var att deltagare från Sverige, Norge och Finland skulle bekanta sig med kulturgeografi, historia och natur genom sakkunniga föredrag, guidningar och konkreta besök.

Vi som kom från Sverige möttes på Viking-terminalen i Helsingfors av reseledare och en stor modern buss.

På fem dagar skulle vi få uppleva Sveaborg, Uspenskij-katedralen i Helsingfors, Svensksund i Kotka, Salpalinjen i Virolahti (försvarslinje under andra världskriget), och mycket mer. Men framför allt **Viborg!**

Lokala guider

Vi var 37 deltagare och sex ledare. I varje stad och plats som vi besökte hade vi lokala guider, kunniga och trevliga.

Fem dagar i bussen, tidiga morgnar, passa tider, och en obekant rums-

Av domkyrkan i Viborg återstår endast ruiner. Men Klocktornet finns kvar.

kamrat. Hur skulle det gå?

Jo, det går om man bjuder till. Jag fick till rumskamrat Arja, finskt krigsbarn från Kemi. Vi blev genast goda vänner, och väl i bussen kändes allting rätt. Vi blev som en stor familj.

Jag skulle få återse min födelsestad Viborg. Förväntan var obeskrivlig. Jag har mycket suddiga minnen av att jag bodde med mamma och pappa på Torkkelins gata där min pappa hade restaurang.

Minnena

Jag minns att jag promenerade med pappa i Torkkelin-parken, jag minns de runda gatstenarna, salutorget, slottet och Runda Tornet.

För att inte glömma domkyrkan där jag är döpt 1932.

Hur ser det ut i dag, tro?

Mamma har berättat att denna tid var så lycklig för oss. Viborg var en stor och glad stad med stora fina hus och många vänner fanns där också.

Mina egna minnen är få, men Älgstatyn minns jag från våra söndagspromenader.

Min far dog 1936, och mamma och jag var tvungna att flytta till Äyräpää.

Kysste marken

Vi hade kommit till Villmanstrand, och tisdagen den 13 juni 2000 kl 08.00 steg vi ombord på m/s Carelia

Marjaana Hansson på Salutorget i Viborg. Torkkelins gata, där hon bodde som barn, och park till höger.

som skulle föra oss till Viborg. Efter åtta slussar på Saimaa kanal och 43 km kom vi fram till Viborg. Efter en mycket noggrann passkontroll var jag "hemma igen"!

Det första jag gjorde var att kyssa Viborgs jord.

Vår guide där var Tor Lindblom, en viborgspojke som bott och gått i skola där. Han hade verkligen mycket att berätta.

Småpojkar

I hamnen fanns det många ryska barn som kom fram till oss. Eftersom vi var en stor grupp fäste jag mig inte så mycket vid dem. Men redan vid besöket i Viborgs slott var de med oss.

Tor Lindblom guidade oss sedan till Salutorget och Runda Tornet där en överraskning väntade, mousserande vin, och där satt vi vid borden i den runda salen och lyssnade.

Så var det dags att fotografera Salutorget och Torkkelins gata och parken. Där fanns huset som jag bodde i som barn med mamma och pappa.

På torget handlade vi linnedukar, ryska dockor m m. Vädret var vackert, mycket folk var ute på torget. Och samma pojkar som vi sett i hamnen och på slottet. Vad gör de här?

På vägen till bussen hade vi minst sex småpojkar omkring oss. De ville sälja papperskassar och viftade med dem framför ansiktet på oss. Jag blev arg och körde bort dem.

Bestulen

Jag kände mig trots allt säker men Arja, min rumskamrat, blev bestulen på pengarna hon hade i bröstfickan. Vi var tillsagda att inte ta med handväska, kontokort eller smycken. Det hjälpte inte.

Rundturen i Viborg fortsatte. Tor visade huset där han bott som barn. Nu bor där en vänlig rysk dam. Hon hade t o m gardiner i fönstret, vilket är ganska ovanligt i dag.

Sedan kom vi till Viborgs domkyrka. Jag var mycket spänd på att få se den – jag är ju döpt där.

Österut tur och retur

En kulturgeografisk exkursion i Finlands historia och natur.
Arrangör: Pohjola Norden och E D Resor, Finland.

Det var bara ruiner kvar av den vackra domkyrkan.

Huvudingången var som ett stort gap. Jag frågade guiden var altaret och dopfunten fanns.

Förfall

Jag tänkte på att det gått 60 år sedan vinterkriget. Varför hade ingen gjort något?

Där växte gräs och soppåsar låg här och där, det var skräpigt. Det har sagts att kyrkan användes som stall för hästar under kriget. Klocktornet fanns dock kvar.

Jag tog en liten promenad i parken där jag som femåring promenerade med pappa. Älgstatyn fanns där!

Nästa besök blev på Aaltos bibliotek. I dag är det förfallet, taket läcker, färgen flagnar, allting ser så dystert ut.

gräsmattor. En dyster bild – man blir så ledsen.

Varför görs ingenting för att bevara det vackra som fanns en gång?

Resan fortsatte med bussen till Villmanstrand vilket tog sin rundliga tid med flera polis- och passkontroller. Och väntan. Vi var framme kl 22.

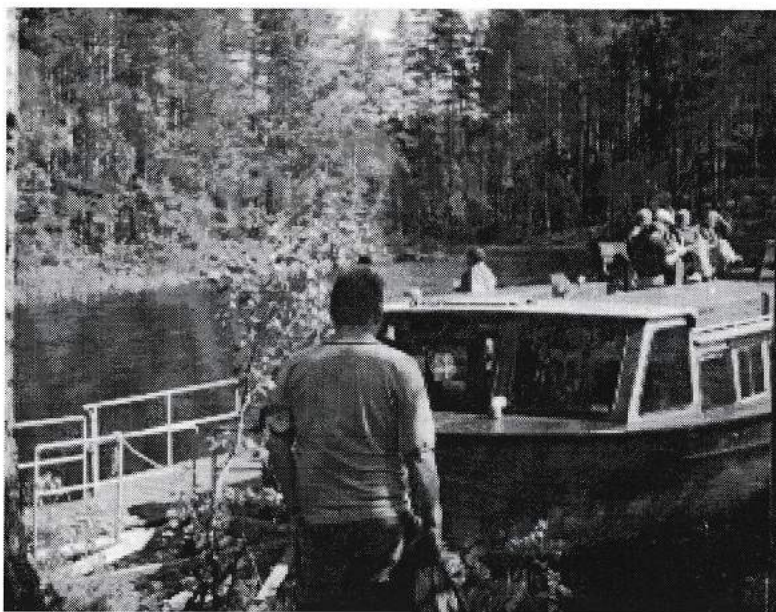
Nästa dag tidigt upp igen, dags för mera kultur.

Naturen!!!

Vi for till Orilampi. Överraskningar igen med rökbastu, björkvastor och simtur i Vuohijärvi.

Följande dag fick vi uppleva en underbar båt kryssning på sjöarna Vuohijärvi och Repovesi (bilden här nedan). Vilken natur! Vi var lyckliga att få uppleva detta.

Det mest givande för mig, näst Viborg, var Salpa-linjen i Virolahti

Vad ser jag därinne? Jo, åter en av pojkarna från hamnen. Dörren till en sal var låst. Pojken uppmanade oss att betala för att komma in. Då kom en rysk dam i uniform och av kroppsspråket förstod jag att pojken inte hade där att göra.

Gatubarn

Plötsligt förstod jag att dessa pojkar var gatubarn. Hade jag vetat det från början kunde de fått en slant av mig i stället för att stjäla av en rumskamrat.

Vi gjorde en lång busstur i Viborg med ytterligare besök i kyrkor. Men vad litet folk det fanns, inga människor på gatorna. Inga poliser heller. Men massor av sopor och oklippta

(försvarslinje under kriget). Den enda gången vi inte passade tiden var där, vi drog över med en halvtimme.

Så satte vi kurs mot Helsingfors med diverse besök på vägen.

Att rekommendera

Jag vill verkligen rekommendera denna resa för alla krigsbarn. Det är en nyttig upplevelse. Ni kommer inte att ångra er!

Tack till Paul Fogelberg, vår exkursjonsledare, och alla ni andra!

Marjaana Hansson
Stockholmsföreningen Finska
Krigsbarn

Krigsbarnen i Kymmenedalen

bildar förening med stöd från OSKARSHAMN

Efter besöket i Helsingfors stannade några av oss kvar i Finland (vi var elva från Oskarshamn). Mirja Axelsson och jag tog en biltur tvärs över södra Finland till Kotka. Det mest slående var antalet ryska bilar ju närmare Kotka vi kom. Det var också skyltat till St Petersburg. Kändes ganska konstigt.

Kotka med omnejd

Förra året på väg till Lahtis körde vi en omväg till Kotka. Jag undrade om det fanns krigsbarnsförening där. Nej, inte som mina vänner kände till.

Min väninna Varpu, som vi besökte både då och i år, har många vänner i Karhula som varit krigsbarn. Hon började efter mitt besök prata om

Ordföranden Kyllikki Talikka, Riitta Tiainen, Mirja Axelsson och Leila Ulvemo på första medlemmötet i Kotka.

vad vi håller på med och ville hjälpa till att få igång verksamhet där.

I våras fick jag samtal från Varpu, att nu är de i gång i Kotka-Kouvola-

Hamina, alltså hela Kymmenedalen. Sedan ringde Riitta, en gammal skolkamrat från tiden i Kymin Yhteiskoulu, läroverket. Hon satt i interimsstyrelsen för den nybildade föreningen. De bjöd in mig och Mirja till ett medlemmöte under vårt besök i Kotka.

Lokalen blev full

Riitta varnade för att det kanske bara skulle komma en handfull, det var deras första riktiga möte. Kallelse fanns i tidningen under "föreningar". Mötet skulle vara hos de synskadade i Kotka.

Det visade sig att ordföranden hos dem är krigsbarn och då var det ju lämpligt att ha krigsbarnen i samma lokaler.

Döm om vår förvåning: lokalen var alldeles full med folk! Jag gissar på ca 30 personer. I deras kallelse fanns omnämnt att Mirja och jag skulle komma och berätta om vår verksamhet. Några kände mig sedan skoltiden och kom för att träffa mig efter 40 år!

En av Kotkas krigsveteraner var också med och berättade om sin verksamhet. Det lär bli samarbete mellan dessa föreningar.

Ordföranden Kyllikki Talikka berättade att det fanns några nya medlemmar med och att alla inte kände varandra.

Lahtis firar sina fem år med 260 medlemmar!

Lahtis krigsbarnsförening fick sin start genom en intervju i den lokala tidningen med vice ordförande Jorma Kojo för över fem år sedan. Han nämnde i intervjun att andra krigsbarn inom området kunde ta kontakt med honom.

Under två veckor fick han 63 kontakter via telefon och brev. Då beslöt han och ordförande Teuvo Halme att bilda Lahtis krigsbarnsförening. Nu - efter fem år - har föreningen 260 krigsbarn i sitt register. Av dem är 140 aktiva.

Lahtis har nu den första krigsbarnsflaggan. Jag undrar om denna flagga ska bli en gemensam flagga för krigsbarnsföreningar i Norden? Eller ska riksförbunden i Sverige, Finland och Danmark skapa en gemensam dito innan flera föreningar skapar sina flaggor?

Över 30 personer slog in spikarna med hammaren genom flaggan i flaggstången den 23 september. En

symbolisk handling och nu sitter flaggan i stängen bättre än väl.

Femårsdagen firades av ett sextiotal gäster. Teuvo Halme påminde i sitt tal om de många krigsbarnsödena och hoppades att dagens krigsbarn inte skulle behöva uppleva något liknande.

Taisto Vihavainen frågade varför krigsbarnen i Sverige och Finland behöver var sin riksorganisation och tidning när man skulle kunna klara sig med en enda. Alla är ju krigsbarn från Finland.

Representanter från Lahtis stad, veteranerna, krigsinvaliderna, kyrkan m.fl. deltog i festen som avslutades med en gemensam lunch.

Kanske kommer jag och många andra av oss i Sverige att i framtiden delta i bastubadet i Kilpiäinen där Lahtis krigsbarn träffas en gång i veckan för samvaro - året runt.

Sinikka Ortmark Almgren

...forts på sidan 15 →

Varför så mycket gnäll? *Krigsbarnen i historieboken*

Läste MedlemsNytt nr 3/2000 med allt stigande förvåning över artiklarna om minnesmärket/minnesplattan i Helsingfors.

ALDRIG har jag sett värre gnäll!

Hur kan vårt officiella organ publicera så negativa och för Finland kränkande artiklar? FANNS där ingenting att berömma? Var sångerna inte värda en varm tanke? Var inte kaffet och middagen en glad överraskning i stället för brist på information?

Jag bara undrar.

Om det är så att vissa inte kan fin-ska, är det ens egen sak, att man inte försökt lära sig sitt eget modersmål. Möjligheterna finns och jag ser det som en självklarhet.

Alla skrivierna har enligt mig en nedlåtande ton mot Finland och festens arrangörer. Det främjar inte

Svar:

Tidningen måste vara trovärdig

Jag är ledsen om reportaget från Helsingfors kunde uppfattas som gnäll. Det var inte meningen.

Redan på första sidan kan man läsa "En stor och minnesvärd händelse, speciellt för de krigsbarn som började sin långa resa på järnvägsstationen...".

Visst fanns där mycket att berömma: programmet var ambitiöst planerat, musiken och Kalevala-uppläsningen i Finlandiahuset var mycket bra, fotoutställningen suverän, samvaron på kvällen mycket trivsam, rundturen på Sveaborg intressant. Det framgick också i reportaget.

Men om tidningen skall ha någon trovärdighet hos medlemmarna får vi inte förtiga eller blunda för det som av många ditsesande uppfattades som negativa företeelser. Att invigningen var så smått kaotisk, talen på tok för långa och att gästerna fick vänta alldeles för länge på maten utan att ha fått tillfälle att äta lunch är ostridigt.

Att lyssna på finska utan att förstå är påfrestande. Många av de finska krigsbarn som stannade i Sverige efter kriget har lagt ner stora ansträngningar på att åter lära sig sitt

samarbetet med vårt gamla fosterland.

Att plattan är mindre och inte placerad där vi trodde den skulle vara beror kanske på att Finland har många lika stora tragedier i minnet efter kriget. Tänk på våra mödrar, som ensamma fick dra lasset då våra fäder hade stupat.

Tänk på alla invalider.

Tänk på alla som fick lämna sina hem i Petsamo, Karelen, Porkkala m fl. Tänk vilka uppoffringar folket hade med återbetalningen av krigsskulden.

För första gången skäms jag över mitt medlemskap i RFK. Jag sänder en varm tanke till Finland för arrangemanget, är tacksam för allt arbete bakom det, och beundran över ert mod att alltid göra bästa möjliga i en ibland omöjlig situation.

Aila Strömberg,
Kävlinge

Krigsbarnen i historieboken

Nu har krigsbarnen fått en plats i historieböckerna!

I den nyutkomna Finlands historia, del 4, som omfattar de allra senaste decenniernas historia, har Henrik Meinander författat huvuddelen av texten.

Där bidrar Henrik Ekberg med en skildring av krigsbarnen i Sverige, Danmark och Norge. Han uppskattar antalet, i motsats till Pertti Kavéns ca 70 000, till 63 000. Krigsbarnen får en sida i det stora verket.

Henrik Ekberg har själv blivit doktor på en avhandling om finlands-svenska nazisympatisörer i 30- och 40-talens Finland.

Henrik Meinander har nyligen tillträtt som chef för Finlandsinstitutet i Stockholm.

Stig Appelgren

Pertti Kavén

efterlyser sin krigsbarnskamrat **Hans (Hasse) Gustafsson** från Tibro. Hasse var i Tibro (nära Skövde) 1944 vid Anderstorsvägen. Han var grannens pojke och min lekkamrat.

Hasse kom inte tillbaka till Finland, han blev adopterad.

Vill mycket gärna få kontakt med honom och är tacksam för alla uppgifter om honom.

Pertti Kavén, Kaartotie 27, FIN-04430 Järvenpää, Finland.

Tel: 00358-9 2711402 eller 00358-405416702. E-post:

p.kaven@iki.fi

Kai Rosnell

"Krigsbarn" stämmer Norge

"Femtiosju norska medborgare som kom till världen som en följd av förbindelser mellan norska flickor och tyska soldater under ockupationen på 40-talet tänker nu stämma norska staten på skadestånd...därför att de efter andra världskriget systematiskt diskriminerats och misshandlats samt hindrats att skaffa sig utbildning. Sju av dem fick sina anspråk avvisade av norska regeringen."

En notis med ovanstående lydelse fanns i Dagens Nyheter någon gång i april i år.

Minnesmärke över de åtta deporterade judarna

Ett minnesmärke har satts upp i Helsingfors till minne av de åtta judar som i november 1942 deporterades från Finland till nazi-Tyskland.

Paavo Lipponen, Finlands statsminister, bad offentligt judarna om ursäkt för den dåvarande regeringens agerande i samband med denna tragiska händelse. Endast en av de åtta överlevde koncentrationslägren.

Minnesmärket består av en väldig sten på Observatorieberget.

MedlemsNytt har tidigare skrivit om denna "skamfläck" i Finlands historia (MN nr 1/2000).

Trivsel på Österlen

Skåneföreningen har haft en augustiträff hos Pirkko Eklund i Rigeleje på Österlen.

Mycket trevligt, meddelar Keijo Yndén.

Några nya medlemmar deltog och informerades om verksamheten.

Strandpromenad och god mat, korvgrillning och kaffe varvades med övrig trevlig samvaro.

Finnebørn... forts från sidan 6

På Utrikesministeriet fick vi inte bara en flott lunch, vi fick också se den nyaste videofilmen om Finland – det är ett imponerande vackert land som alla borde besöka!

Mannerheim

På eftermiddagen kom resans höjdpunkt. Ingen person har betytt mer för Finland än marskalk Mannerheim, försvarets överbefälhavare under kriget och senare också president. Utan hans skickliga ledning är det inget tvivel om att Finland skulle fått dela de baltiska staternas öde, d v s blivit införlivat med Sovjetunionen.

Hans grav ligger på Sandudd (Hietaniemi) bland tusentals stupade soldater på Hjältekyrkogården. Till vårt besök var det utkommenderat en hedersvakt på 12 soldater samt en militärorkester från Lahtis, som spelade Björneborgarnas marsch och Finlandia.

Kransar lades ner vid graven, och till slut lade de 25 kvinnliga "finnebørnen" var sin bukett vid minneskorset över de stupade. Då kom tårarna fram hos de flesta.

Efteråt besökte vi Mannerheim-museet som hade extraöppet för oss – normalt är museerna stängda måndagar.

Hedersmedlem

På kvällen gavs festmiddag för deltagarna och inbjudna gäster på restaurang Kasino. Bland gästerna fanns representanter för Danmarks ambasad, Mannerheim-förbundet, riksdagen och flera andra som varit involverade i besöket nu eller varit med att skicka iväg barnen under kriget.

Bland dessa fanns 89-åriga Anita Ingvall som 1941-42 som lotta led-sagade cirka 100 barn till Tønder och Gråsten. Hon stannade en tid i Danmark för att sköta tillsynen av barnen, innan hon tillsammans med några av de sista barnen från området återvände till Finland.

Anita Ingvall blev hedersmedlem i Suomalaislapset Tanskassa-Yhdistys, det svåra namnet på föreningen "Finnebørn i Danmark". Det synliga beviset blev en nål i form av ett hjärta med den finska flaggan på ena delen och den danska på den andra.

Tisdag 27 juni var det hemresa för de flesta. Några passade på att förlänga vistelsen med besök hos anhöriga och vänner.

Kai J Palomäki Schmidt
(Översättning: Kai Rosnell)

Seppo minns...

forts från sidan 7

Det framgår av en anteckning på ett av Seppos registerkort: "utsorterad 1949, möjligen kvar i Sverige enligt Suomi-byrå", står det.

I sekundärkartoteket står tydligt: rest den 11/8 -47 med SB (Suomi-Byrå?).

Efterlyst!

- Jag minns när jag kom hem. Jag lyssnade mycket på radio redan då, och plötsligt hörde jag att man efterlyste denne Folke Nystrand för någon sorts förbrytelser, alltså äldste sonen i familjen där jag varit.

(Folke Nystrand dömdes 13 dec 1947 av Stockholms rådhusrätt till nio månaders straffarbete för att ha förfalskat pass och för att ha hjälpt norska nazister på flykt med falska pass.)

Seppos far hade egen målarfirma i Åbo. Seppo fortsatte i pappas fotspår och bor än i dag i samma fina enfamiljshus som han lämnade 1944.

Seppo talar fortfarande utmärkt svenska. Han och Toivo Vikström umgås flitigt – de har ju många gemensamma goda minnen. Han känner ingen bitterhet över tiden i Sverige.

Kai Rosnell

Vem är Anja?

Ibland råkar man ut för ödesmättade överraskningar.

Jag sorterade papper och gamla tidningar. Plötsligt föll detta foto ut ur högen, av sig självt.

Jag blev konfunderad, men samtidigt intresserad. Nej, detta var inget jag kände igen. Hur har detta foto hamnat hos mig? Är det kanske en mor med två små barn som just ska resa till Sverige?

Kortet är adresserat till "Neiti Anja Ryyxxxxä (otydligt).

En text på baksidan lyder möjligen (delvis oobergligt): "Lähetän tämän kuvan sinulle Anja että silloin kuin Ensi kerran lähtitte Ruotsiin Niin silloin on tämä kuva otettu tunnetko anna värisi ja Väinön ja Äitin"

Vem är Anja? De andra? Vem äger fotot?

Känner du igen detta? Kontakta mig så får du fotot tillbaka.

Pirkko Ahlin

Tel 054-158638.

Kymmenedalen... forts fr sid 12

Så var det min tur att berätta om min tid som krigsbarn under två år i Oskarshamn, hemma igen under 16 år och sedan genom äktenskap tillbaka till Sverige. Jag berättade hur vi startade vår grupp för ett par år sedan, vad vi gör i vår förening, bl a läser finska.

Kontakt

Jag fick respons för idén att hålla kontakt med varandra. Vi kanske behöver uppgifter från press och arkiv från 40-talet. De hjälper oss. Jag fick med mig uppgifter om svenska syskon från krigsbarnstiden.

Sedan skulle de övriga presentera sig med namn och var de varit som krigsbarn. Under kaffet pratade plötsligt alla med alla och isen var bruten. Det var underbart att vara där.

Vi ses i St Michel nästa år.

Till dess ska vi i Oskarshamn läsa mera finska och finsk historia och geografi. Till julfesten ska vi baka julstjärnor (joulutorttuja) och göra "lantulaatikkoa" till skinkan. Vi ska också bli en avdelning till RFK här på ostkusten i början av året.

Leila Ulvemo

RFK-info

Riks-2001 i Kungälv den 5-6 maj. Info och anmälningsblankett i nästa nummer.

Finneborn årsmöte i Hilleröd, Danmark, den 9-10 juni 2001.

Krigsbarnsdagar i Sankt Michel (Mikkeli) den 24-26 augusti 2001.

Kemi-föreningens 10-årsjubileum, 14 juli 2001.

Norden i fokus (f d Föreningen Norden) arrangerar ofta föreläsningar i lokalen Hantverkargatan 33, Stockholm.

Tisdag 20 febr kl 18.30: **Kartor som broar**. Henrik Meinander, direktör för Finlandsinstitutet, berättar om Finlands och Sveriges relationer. Pris 50:—. Anmäl till Studieförbundet Vuxenskolan, tel 08-6930390, senast 30/1.

Onsdag 28 febr kl 18.30: **Kalevala**. Kulturattaché Tapani Suominen om Kalevala förr och nu. Pris 20:—. Anmäl till Norden i Fokus, tel 08-7850340, senast 21/2.

Helsingfors-kryssning

Är du intresserad av en kryssning till Helsingfors?

Med ett besök på "Helsingfors Befolkningsskyddsmuseum som huvudpunkt!

Matts Imhagen, medlem i Stockholmsföreningen, ordnar en gruppresa med Viking-linjen den 1 april, avresa kl 17, åter i Stockholm 3 april kl 9.30.

Kontakta: Matts Imhagen, Planetv. 39, 761 64 Norrtälje. Eller via e-post: matts_imhagen@hotmail.com

På gång i lokalföreningarna

STOCKHOLM:

Lördag 16 dec kl 14, Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsg. 2, Stockholm. **Julfest** för 70 kr, egen dryck. Anmäl till Mirjam Spjut, 08-253991, eller Yrsa Avellan, 08-53250196, senast 9 dec.

Sista torsdagen varje månad (ej december): träff på Kristinehovs Malmgård kl 18.30. 25/1 **Annika Thor** berättar om sina böcker (om judiska krigsbarn). 22/2 : Dagens ensamma flyktingbarn, **Eva Larsson-Bellander**, Rädda Barnen. 29/3 **Årsmöte**. 26/4 (program ej klart). 19/5 Vårfest.

SKÅNE:

6 dec, **Självständighetsdagen** firas kl 18 på Sjömansgården, Fiskehamnsg. 3, Malmö.

Medlemsmöte 10 februari. Årsmöte 24 mars (lokal ej best.)

GÄVLE-DALA:

Söndag 10 dec kl 13, Kaffebönans rosteri, Kvarng. 13, Romme, söder om Borlänge. Julgröt, julsinka, julsånger, julklappsbyte (högst 30 kr). Förhandsanmäl t Irja Olsson tel 026-167678.

GÖTEBORG:

Programmet inte klart.

MELLANSVERIGE:

Programmet inte klart.

OSTKUSTEN:

Ostkustens Finska Krigsbarn bildas vid årsmöte 17 februari 2001 kl 14.00 i Oskarshamns Finska Förenings lokal, Trädgårdsgatan 13, Oskarshamn.

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölängsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Tre dikter av Solveig von Schoultz

Den finlandssvenska författaren Solveig von Schoultz, känd främst för sin poesi och sina noveller, reste under vinterkriget från Finland till Sverige med sina båda döttrar, undan bombningarna.

Resan finns beskriven i kapitlet "Resan" i boken "De Sju Dagarna" som kom ut 1942.

Resan ligger också till grund för ett par dikter i hennes debutdiktbok "Min timme" från 1940 (Holger Schildts förlag). Mycket starkt beskriver hon där sin vånda över att "svika" sitt land.

Solveig von Schoultz

Flyktingståg I.

Tåget rusar genom ångesttunnel,
djävulsjagat, gömt av nattens
händer,
flämtar mellan träd och tomma
byar,
fräser fram med blinda gula ögon

Mödrar stirrar ut ur mörka vagnar:
hjälp oss, hjälp oss och håll ljuset
borta,
gryning, svedd av skarpa vita faror,
Fjärdån, tungt av tusen dolda dö-
dar.
Barnen bäddas ner i svettig träng-
sel,
bleka munnar, trötta lemmars virr-
varr,
Barnen rycker till i röda drömmar:
svarta väggar glöder, skärvor klir-
rar.
Men ur mörkret andas milt den
minsta.
Slåta kinden, handen mjukt förtror
sig
till sin blåblomskudde: Gud som
haver.
Henne söker döden. Rädda henne!

Många av krigsbarnen som åter-
vände till Finland har berättat hur
omgivningen betraktade dem som
"svikare", "maanpettureita". Den
känslan kan än i denna dag göra sig
påmind.

De båda flickorna, födda 1934 och
1936, kom tillbaka till Sverige som

Flyktingståg II.

Natt. Stränga och sorgsna
stammar ilar förbi.
Vad? Du flyr från din egen mark?
Det kan inte vi.

Mörka stammar, förlåt mig!
Späda plantors blod
för jag i skydd, jag har dem här.
Jag trodde ni förstod.

Blod? Vi vattnas alla.
Vår tunga röda mull
är ock för dina rötter.
Blod rinner för din skull.

Mörka stammar, förlåt mig!
Vet min svåra bot:
Jag slets. Jag brast. Kvar i er mark
värker min djupa rot.

krigsbarn några månader 1944.

I samband med den resan skrev Solveig von Schoultz en liten berättelse som hon skickade till flickorna i Sverige, undan för undan. Det är en söt liten barnbok, "Nalleresan", som beskriver hur döttrarnas dockor och nallar blev låtsasglömda i Helsingfors och reste efter flickorna, på egen hand, till Sverige.

Solveig von Schoultz föddes 1907 och dog 1997.

Hennes noveller hör till pärlorna i finlandssvensk litteratur, heter det på bokomslaget till novellsamlingen "Ingen dag förgäves" (En bok för alla, 1984).

Det är en glädje för oss att kunna publicera tre av hennes dikter, med benäget tillstånd av Erik Bergman, Solveig von Schoultz' efterlevande make.

Kai Rosnell

Där borta

Ert hem tog vi,
ert bröd tärde vi,
er ro störde vi,
men vi brydde oss bara om ett:
vårt land.

Med er sov vi,
till er talte vi,
hos er grät vi,
men vi tänkte bara på ett:
vårt land.

Av er tog vi,
från er trår vi,
ert hem glömmar vi,
vi vet bara ett, bara ett:
vårt land.